

CISG Altında Ayıplı İfa Halinde Alıcının Seçimlik Hakları

I. Giriş

Günümüzde teknolojinin gelişimi sayesinde insanlar arası etkileşimin kolaylaşması sonucu dünyada pek çok alanda küreselleşme ve tekleşme eğilimi görülmektedir. Aynı doğrultuda hukuk alanında da son zamanlarda üzerinde yoğun olarak çalışılan alanlardan biri, hukukun yeknesaklaştırılması adına uluslararası platformda uygulanacak hukuk kurallarının oluşturulmasıdır. Bu amacı sağlamada en aktif girişimler, çeşitli uluslararası organizasyonlar veya sivil toplum örgütleri çatısı altında gerçekleştirilmekte olup, Birleşmiş Milletler (“**BM**”) bu kapsamda başı çeken organizasyonlardan biridir. BM’nin hukukun yeknesaklaştırılması amacıyla yaptığı çalışmalar, BM ülkelerince hazırlanan ve imzalanan uluslararası antlaşmalar ile ülkelere iç hukuklarındaki yasama faaliyetleri sırasında örnek olması adına hazırlanan “model yasalar” (*model laws*) olmak üzere iki ana başlık altında toplanabilmektedir.

Bu makalede yukarıda bahsedilen sair mevzuat konu dışı bırakılarak BM çatısı altında akdedilen önemli uluslararası antlaşmalardan olan Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması/ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (“**CISG**”) ele alınacaktır. Aşağıda hakkında genel birtakım bilgiler verilecek olmakla beraber bu makalede satım sözleşmesinin satıcı tarafından ihlal edilmesi halinde CISG tarafından alıcıya tanınan haklar incelenecektir. Bu doğrultuda yalnızca konunun işlenmesi açısından yararlı olan CISG hükümleri yine konunun daha derinlemesine irdelenebilmesi için gerektiği ölçüde 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

("TBK") ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("TTK") ile karşılaştırmalı olarak anlatılacak olup, konu dışında kalan hususlara değinilmeyecektir.

II. Genel Olarak CISG

İmzalandığı yer itibariyle CISG olarak da anılan anlaşma, BM çatısı altında 1980 yılında Viyana'da 62 ülke tarafından imzalanmıştır. Günümüzde 89 ülkenin taraf olduğu antlaşma, Türkiye'de 1 Ağustos 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Milli mevzuatımız içerisindeki yeri bakımından Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 90 uyarınca usulüne uygun olarak imzalanmış ve iç hukuka aktarılmış olan CISG, normlar hiyerarşisi çerçevesinde kanun hükmündedir.

CISG, uygulama alanına giren yabancılik unsuru içeren satım sözleşmelerine uygulanmakta olup ticari hayatta büyük öneme sahiptir. Üye ülkelerin böyle bir antlaşmayı onaylayarak iç hukuklarına aktarması sayesinde ortaya çıkan uluslararası uyuşmazlıklarda belirsiz kanunlar ihtilâfi kurallarına başvurmak ve ülkelerin iç satım hukuklarını uygulamak gerekliliği azalmıştır. Bu bakımdan üye ülkelerin sayısı da dikkate alındığında denebilir ki; CISG amacına ulaşmış ve uluslararası platformda satım sözleşmelerine uygulanacak hukuk, büyük ölçüde yeknesaklaştırılmıştır.

101 maddeden oluşan CISG, (i) uygulama alanı, yorum kuralları gibi düzenlemeleri içeren genel hükümler, (ii) uluslararası satım sözleşmelerinin kuruluş hükümleri, (iii) tarafların hak ve yükümlülükleri ile başvurabilecekleri hukuki çarelere ilişkin hükümler ile (iv) üye ülkelerin çekince koyma hakkı, antlaşmanın yürütülmesine ilişkin hükümler olmak üzere dört ana bölümde düzenlenmiştir. Çok sayıda ülke tarafından uygulanma amacıyla hazırlanan CISG, bu özelliğini koruyabilmek adına milli hukuklar bazında çok değişiklik gösterebilen satım sözleşmelerinin geçerliliği, mülkiyet ve zamanaşımı gibi konuları düzenlememiş ve

bunları her somut olayda antlaşma altındaki boşlukların doldurulacağı milli hukuklara bırakmıştır.

CISG oluşturulurken milli hukuklar altında geniş bir yelpazeye yayılan hususlar düzenlenmekten kaçınılmış olsa da bu, elbette antlaşma altında yer alan tüm hükümlerin milli hukuklar altında da birebir yer aldığı yahut aynı şekilde yorumlandığı anlamına gelmemektedir. Bu doğrultuda TBK ile CISG arasında da çeşitli konularda önemli ayrımlar bulunmaktadır. Bu farklılıkların başında satım sözleşmesi kavramı gelmekte olup, işbu makalenin konusu olan uluslararası satım sözleşmelerinde ayıplı ifa halinde alıcının seçimlik haklarının işlenebilmesi için öncelikle CISG'nin satım sözleşmesi kavramı ile neyi ifade etmek istediğinin incelenmesi gerekmektedir.

III. CISG ve TBK Altında Satım Sözleşmesi Kavramı

Satım sözleşmesine dair kriterleri tanımlarken CISG geniş bir uygulanabilirlik alanına sahip olmak adına satım sözleşmesine TBK'ya kıyasla daha kapsamlı bir sınır çizmiştir. Bununla beraber, TBK düzenlemelerinin hem doktrinde hem de uygulamada yorumlanmasında CISG'ye göre satım sözleşmesi sayılan birtakım sözleşmelerin TBK altında eser sözleşmesi sayıldığı gözlemlenmektedir.

CISG, 2. Maddesi altında kapsam dışında bıraktığı sözleşme tiplerini saymak sureti ile antlaşmanın uygulanacağı satım sözleşmelerini, hangi sözleşmelerin satım sözleşmesi sayılmayacağını belirlemek suretiyle tanımlamıştır. Buna ek olarak hazır bir malın satımına ilişkin sözleşmelerin yanı sıra antlaşma, 3. Maddesi ile alıcı imalat veya üretim için gerekli olan malzemenin esaslı bir bölümünün teminini taahhüt etmedikçe imal edilecek veya üretilecek malların teminine ilişkin sözleşmeleri de uygulama alanı içinde kabul etmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında “*mal temin eden tarafın ediminin, ağırlıklı olarak, işgücü veya diğer bir hizmetin sağlanmasından oluştuğu sözleşmelere*” antlaşmanın

uygulanmayacağı belirtilmiştir. Bu ifade eser sözleşmelerine işaret etmekte olsa da bilindiği gibi tüm eser sözleşmeleri işgücü veya hizmet sağlanması ağırlıklı değildir. Antlaşma, satım sözleşmelerini geniş tanımlama eğilimi doğrultusunda, eser sözleşmelerini sınırlı bir şekilde ifade ederek kapsamı dışında bırakmıştır.

Bu noktada, CISG kapsamındaki her satım sözleşmesinin, TBK altında satım sözleşmesi olarak nitelendirilmeyeceğine değinilmelidir. CISG'nin düzenlemelerine karşın 207. Maddesi altında satım sözleşmesini “*saticının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşme*” olarak tanımlayan TBK, 470. Maddesinde bir tarafın bir eser meydana getirmesi karşısında diğer tarafın bir bedel ödemesi üzerine yapılan sözleşmeleri eser sözleşmesi olarak tanımlamıştır. TBK'daki tanımlar doğrultusunda öğretide özel sipariş üzerine imal edilecek veya üretilecek malların satımına ilişkin sözleşmeler, gerekli malzemenin hangi tarafça sağlandığına bakılmaksızın eser sözleşmesi sayılmaktadır. Nitekim Yargıtay çeşitli kararlarında CISG'nin somut olaya uygulanıp uygulanmayacağını irdelenmişse de TBK'nın eser sözleşmesi tanımını benimseyerek uyuşmazlığa konu sözleşmenin eser sözleşmesi olduğuna karar vermiştir¹. Bununla birlikte yukarıda da bahsedildiği üzere bu makalede, satım sözleşmelerinin unsurlarının ve bunların CISG ile TBK altında ne şekilde tanımlandıklarından ziyade, CISG kapsamında satım sözleşmesi sayılan sözleşmeler dairesinde taraf yükümlülükleri ve seçimlik haklar incelenecektir.

IV. Genel Olarak Taraf Yükümlülükleri

Bu makalenin konusunu oluşturan alıcının haklarının kullanılabilmesi, satıcı tarafından ediminin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemiş olmasına ve alıcı tarafından da CISG altında öngörülen yükümlülüklerinin gereği gibi yerine getirilmesine bağlıdır. Bu sebepten ötürü

---

¹ T.C. YARGITAY 15. HUKUK DAİRESİ E. 2007/7081, K. 2007/7570, T. 27.11.2007.

öncelikle; CISG'ye tabi bir satım sözleşmesinde taraf yükümlülüklerinin incelenmesi gerekmektedir.

CISG'nin 30. Maddesinde düzenlendiği üzere satıcı, sözleşme altında belirlenen şekilde alıcıya malları teslim etmek, ilgili belgeleri vermek ve malların mülkiyetini alıcıya geçirmekle yükümlüdür. Alıcının yükümlülükleri ise 53. Madde uyarınca sözleşme bedelini satıcıya ödemek ve sözleşme konusu malı ifa yeri ve zamanında teslim almaktan oluşmaktadır. Alıcıya, bu yükümlülüklerinin yanında satıcının satım sözleşmesi altındaki yükümlülüklerini ihlal etmesi halinde CISG tarafından kendisine tanınan haklardan yararlanabilmek için 38. ve 39. Maddeler altında muayene ve ihbar külfeti getirilmiştir. Bu noktada aynı konuya ilişkin olarak TBK'da yer alan hükümleri incelemekte fayda vardır. Zira CISG'nin zamanaşımına yönelik bir düzenleme yapmaktan kaçındığı ana noktalardan biri 38. ve 39. Maddeler altındaki muayene ve ihbar süreleridir.

V. Muayene ve İhbar Külfeti

Hem Türk hukuku altında hem de CISG altında satıcının malın satımı sonrası sorumluluğunu adil bir şekilde düzenleyebilmek adına sözleşmeye aykırı ifa halinde alıcıya tanınmış olan hakların kullanılabilmesi için alıcıya bir muayene ve ihbar külfeti getirilmiştir. TBK ve CISG altında yer alan düzenlemeler büyük ölçüde paralellik göstermekle beraber aralarında doğrudukları hukuki sonuçlar bakımından önem arz eden farklılıklar bulunmaktadır.

A. Ana Prensiptir

CISG Madde 38 uyarınca alıcı, malı teslim alır almaz *mümkün olan en kısa sürede* malların sözleşmeye uygunluğunu kontrol etmek ve 39. Maddeye göre malda bir ayıp tespit etmesi halinde bunu satıcıya *makul bir süre içerisinde* bildirmek külfeti altındadır. Mümkün olan en kısa sürenin ne olduğu yönünde herhangi bir tanımlama yapılmamış olup; bu süreye hem

uygulanacak hukuk hem de olayın özelliklerine göre karar verilecektir. 39. Maddenin ikinci fıkrası altında ayıbı satıcıya bildirmek için her halde malın teslim tarihinden itibaren iki yıllık bir süre öngörülmüştür. Buna göre malın teslimini takiben iki yılın geçmesiyle alıcı, ayıp ihbarında bulunma hakkını ve dolayısıyla seçimlik haklarından yararlanma imkânını kaybetmektedir. Bu süre hak düşürücü süre niteliğinde olup, zamanaşımı süresi ile karıştırılmamalıdır. Nitekim makalenin giriş kısmında da bahsedildiği üzere CISG’de dava zamanaşımına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

Türk hukuku altında da konu benzer şekilde düzenlenmiş olup TBK Madde 223 uyarınca alıcı malı teslim almasını takiben *imkân bulur bulmaz* gözden geçirmek ve bir ayıp görürse, bunu *uygun bir süre içinde* satıcıya bildirmek durumundadır. 231. Madde satıcının ayıptan sorumluluğu için iki yıllık bir süre öngörmüş olup, bu düzenleme doğrultusunda alıcı malın teslim tarihinden itibaren iki yılın geçmesiyle satıcıya karşı malın ayıbyla ilgili herhangi bir hak ileri süremeyecektir. TBK’da yer alan düzenlemelere karşılık tacirler arası ilişkileri düzenleyen TTK, tacirler arası satım sözleşmelerinde muayene ve ihbar külfetlerinin yerine getirilmesi için açık ayıplarda iki gün, gizli ayıplarda ise sekiz gün olmak üzere sınırlayıcı süreler konulmuştur. Bu düzenleme, CISG Madde 39/2 altında öngörülen iki yıllık sürenin ticari satım sözleşmelerinde uygulanmayacağı anlamına gelmektedir. TTK altında yer verilen iki ve sekiz günlük muayene ve ihbar süreleri, CISG’de ticari satımlarda tacirlere uygulanacak ayrı hükümlere yer verilmemiş olması bakımından önem arz etmektedir.

Yukarıda anlatılan CISG ve TBK altındaki iki yıllık süreler bu makalenin amacı doğrultusunda CISG’ye göre muayene ve ihbar süreleri başlığı altında anlatılmış olmakla birlikte kavram olarak bu iki yıllık süreler birbiriyle nitelik olarak aynı değildir. Temelde alıcının satım sözleşmesi altında satıcının ayıplı ifası sonucu doğan haklarını kullanabilmesine yönelik olarak CISG ve TBK altında öngörülen iki yıllık süreler birbiriyle uyum göstermektedir. Bununla birlikte CISG ve TBK altında düzenlenen sürelerin hukuki

niteliklerinin farkı göz ardı edilmemelidir. CISG altında yer alan iki yıllık süre, alıcının seçimlik haklarını kullanabilmesi için getirilmiş olan ihbar külfetine ilişkin bir hak düşürücü süredir. İki yıllık hak düşürücü sürenin geçmesi ile alıcı ayıp ihbarında bulunarak seçimlik haklarını kullanabilme imkânını kaybetmektedir. Buna karşın, TBK’da düzenlenen iki yıllık süre maddede açıkça belirtildiği üzere bir zamanaşımı süresidir. TBK altında ihbar süresine ilişkin bir üst sınır belirlenmemiş, makul süre ibaresi ile yetinilerek ayıptan doğan hakların kullanımı CISG’de yer verilmeyen bir zamanaşımı süresine bağlanmıştır. İki yıllık zamanaşımı süresinin geçmesi, aslında alıcının ayıptan doğan talep haklarını etkilememekte, doğrudan doğruya satıcının satılanın ayıbından doğan sorumluluğunu ortadan kaldırmaktadır.

Türk hukukunda ayıp ve ihbar sürelerine ilişkin tek üst sınır TTK altında düzenlenmiş olup bu bakımdan TTK’da yer alan iki ve sekiz günlük süreler CISG altındaki iki yıllık süre ile aynı mahiyettedir. Bu doğrultuda CISG altında iki yılın veya ticari satım sözleşmelerinde TTK’da yer verilen iki ve sekiz günlük sürelerin geçmesi ile alıcı seçimlik haklarını kullanabilmek adına ayıp bildiriminde bulunma imkânını kaybetmektedir. TBK altında ise daha önce de belirtildiği üzere muayene ve ihbar sürelerine ilişkin bir hak düşürücü süre öngörülmemiş olup alıcının seçimlik hakları doğrudan iki yıllık bir zamanaşımına tabi tutulmuştur. Bu doğrultuda TBK’ya tabi ticari olmayan satım sözleşmelerinde iki yılın geçmesiyle satıcının malın ayıbına ilişkin bütün sorumluluğu sona ermekte ve satıcıya satım konusu maldaki bir ayıp sebebiyle yöneltilebilecek her türlü talep zamanaşımına uğramaktadır.

B. İki Yıllık Sürenin Uygulanmayacağı Durumlar

CISG Madde 40 kapsamında yapılan düzenleme ile satıcının sözleşmeye aykırılığın “*satıcının bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı ve alıcıya açıklamadığı olgulara*” dayanması halinde 38. ve 39. Maddelerdeki muayene ve ihbar külfeti için öngörülen sürelerle uyulmadığı iddiasında bulunamayacağı belirtilmektedir. Bu madde uyarınca Madde 39/2 altında

öngörülen hak düşürücü süre, satıcının hilesi durumunda uygulanmayacaktır. Bu sınırın ortadan kalkması, alıcının iki yıllık süre geçtikten sonra bir ayıbın farkına varması halinde dahi makul süre içinde satıcıya bildirimde bulunarak seçimlik haklarını kullanabileceği anlamına gelmektedir.

Türk hukuku incelendiğinde ise yukarıda anılan CISG altındaki düzenlemeye paralel bir hüküm, TBK altında 225. Maddede yer almaktadır. Bu hüküm uyarınca “*ağır kusurlu olan satıcı, satılandaki ayıbın kendisine süresinde bildirilmemiş olduğunu ileri sürerek sorumluluktan kısmen de olsa kurtulamaz*”. Söz konusu düzenleme ile satıcının ağır kusurlu olması halinde alıcının ihbar külfetini zamanında yerine getirmediği iddiasında bulunmasının önüne geçilmiştir. Ağır kusur, kast ve ağır ihmali kapsamakta olup öğretide ortalama zekâya sahip makul bir insanın aynı şartlar altında apaçık bulacağı en basit dikkat ve özen görevinin yerine getirilmemesi olarak tanımlanmaktadır.

TBK’da CISG’den farklı olarak satıcının ağır kusurundan bahsedilmesi TBK ve CISG arasındaki önemli farklardan biri olup konuya aşağıda “*Esaslı İhlal*” başlığı altında daha ayrıntılı olarak değinilecektir. Ancak bu noktada, bu iki kavram arasındaki farkın önemli sonuçlarından birinden bahsetmekte yarar vardır. Konuya ilişkin olarak TBK Madde 231/2 altında satıcının ayıptan sorumluluğuna ilişkin olarak öngörülen iki yıllık sürenin ağır kusur halinde uygulanmayacağı belirtilmektedir. Böyle bir durumda ağır kusurlu satıcının ayıptan sorumluluğu TBK’nın genel hükümlerine göre belirlenecek olup 146. Madde uyarınca genel alacak zamanaşımı on yıldır. Görüldüğü üzere, her ne kadar uluslararası satım sözleşmelerine CISG uygulanacak olsa da TBK uygulama alanını tamamen kaybetmemekte ve Türk özel hukukunun temel prensiplerinden biri olan kusur sorumluluğu burada devreye girmektedir. TBK, satım sözleşmelerinde ağır kusurlu davranan tarafın iki yıllık zamanaşımı süresinin geçirilmiş olması durumunda sorumluluktan kurtulmasına müsaade etmemekte ve satıcıyı on yıllık genel zamanaşımı süresince satılanın ayıbından sorumlu tutmaya devam etmektedir.

VI. Ayıplı İfa

Yukarıda alıcının ayıplı ifa halinde doğan haklarını kullanabilmesi için yerine getirmesi gereken muayene ve ihbar külfetleri açıklanmışsa da bu seçimlik hakların doğması için her şeyden önce sözleşme altında satıcının sözleşme hükümlerine aykırı şekilde ifada bulunmuş yahut hiç ifada bulunmamış olması gerekmektedir. Hiç ifada bulunmama halinde *aluid ifa*, gereği gibi ifada bulunmama halinde ise ayıplı ifadan söz edilmektedir. Bu doğrultuda alıcının haklarının incelenmesine geçilmeden önce ayıplı ifanın ne olduğunun irdelenmesi faydalı olacaktır.

Ayıplı ifanın ne olduğu CISG altında açıkça düzenlenmemiş olmakla beraber 35. Madde altında malın sözleşmeye uygun tesliminin ne şekilde olması gerektiği düzenlenmektedir. Bu kapsamda, satıcının teslim ettiği mal, sözleşmede belirtilen kalite ve türde olmanın yanında, gerekli paket ve muhafaza içinde teslim edilmek durumundadır. Ayrıca teslim edilen malın “mutat kullanım amacına” uygun olmasının yanı sıra satıcıya açık veya örtülü olarak sözleşmenin kurulması sırasında bildirilen her türlü özel kullanım amacına elverişli olması gerekmektedir.

Malın sözleşmede belirlenen kriterlere uygun olması subjektif uygunluk, her türlü özel ve mutat kullanım amacına uygun olması ise objektif uygunluk olarak tanımlanmaktadır. Örneğin satıcının malı tanıtmak için reklamlarında bulunduğu vaatlere uygunluğu subjektif uygunluk kapsamına girmektedir. Objektif uygunluk altında ele alınan “mutat kullanım amacına” uygun olma, sözleşme konusu malın aynı türden malların mutat olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun olması şeklinde yorumlanmaktadır. Bu kapsamda mallar, kendisinden mutat olarak beklenen kaliteye, dayanıklılığa, kullanıma elverişliliğe ve verime sahip olmalıdır. Özel kullanım amacı kapsamında ise alıcı, sözleşme konusu mal hakkında satıcı kadar bir bilgisinin olmadığı hallerde satıcıya bu malı ne amaçla kullanmak istediğine,

maldan ne gibi beklentileri olduğuna ilişkin bilgiler verip, malın bu amaçlara uygun olup olmadığının tespitini bu konuda daha deneyimli ve bilgili olan satıcıya bırakmaktadır. Sübjektif uygunluğun aksine objektif uygunluk kapsamında satıcıya bildirilen özel kullanım amacının satıcı tarafından kabul edilmesi veya kabul edildiğinin ispatlanması şeklinde bir şart aranmamaktadır. Satıcı tarafından alıcıya satım konusu mala ilişkin olarak örnek veya numune olarak tanıtılan malların kalitesine uygunluk da objektif uygunluk altında değerlendirilmektedir. Ancak, satıcının sorumluluğuna dayanmak, alıcının satıcının bilgisine güvenmediğinin veya güvenmesinin makul olmadığının anlaşılması halinde mümkün olmayacaktır.

VII. Ayıptan Doğan Haklar

CISG altında gereği gibi ifanın yapılmadığı durumlarda, yani yukarıda açıklandığı üzere, “*ayıplı ifa*” halinde alıcının sahip olduğu hakların genel çerçevesi Madde 45 altında aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

(a) Alıcının ayıplı ifadan doğan seçimlik hakları:

- Aynen ifa talep etme hakkı (m. 46/1),
- Ayıpsız benzeri ile değişim talep etme hakkı (m. 46/2),
- Ücretsiz onarım talep etme hakkı (m. 46/3),
- Sözleşmeden dönme hakkı (m. 49) ve
- Bedelde indirim talep etme hakkı (m. 50)

(b) Alıcının tazminat talep etme hakları:

- Sözleşmenin ihlal edilmesinden doğan zararın tazmini (m. 74)
- Sözleşme bedeli ile ayıplı ifa yüzünden alınan ikame mal bedeli arasındaki farkın tazmini (m. 75)

- Sözleşme bedeli ile sözleşmeden dönme anında malların cari fiyatı arasındaki farkın tazmini (m. 76)

CISG’de olduğu gibi TBK altında da alıcıya ayıplı ifa halinde ifaya ilişkin çeşitli haklar tanınmış ve buna ek olarak zararının giderimi için ayrıca tazminat talep edebilme imkânı verilmiştir. TBK 227. Madde altında da antlaşma ile paralel bir düzenleme yer almakta olup, alıcının ayıplı ifa halinde aynen ifa, ayıpsız misli ile değişim, ücretsiz onarım, bedelde indirim talep etme veya sözleşmeden dönme hakları bulunmaktadır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında alıcının genel hükümlere göre tazminat talep etme hakkının saklı bulunduğu belirtilerek, alıcıya CISG hükümleri ile aynı doğrultuda bir tazminat imkânı sunulmuştur. Bu düzenlemelerden anlaşıldığı üzere, alıcının seçimlik hakları yalnız yukarıda (a) bendinde sayılanları ifade etmekte olup, tazminat talep etme hakkı, alıcının seçimlik haklarından ayrı bağımsız bir hak niteliğindedir.

Alıcıya seçimlik haklar tanımış olmakla beraber; hakkaniyetin sağlanması ve her ne kadar sözleşmeyi ihlal etmiş olsa da satıcının altından kalkamayacağı bir zorluğa sokulmaması adına CISG, (a) bendinde sayılan hakların kullanımında birtakım sınırlamalar öngörmektedir. Örneğin, bazı seçimlik hakların kullanılabilmesi için ayıplı ifanın varlığı yeterli olmayıp; “sözleşmenin esaslı ihlalinin” varlığı aranmaktadır. Bu nedenle seçimlik hakları ve bu hakları kullanabilmek için öngörülen şartları tam olarak kavrayabilmek için CISG altında “esaslı ihlal” tanımını da incelemek gerekmektedir.

VIII. Esaslı İhlal

Sözleşmenin ihlal edilmesi ile esaslı şekilde ihlal edilmesi birbirinden farklı kavramlar olup; aralarındaki fark CISG Madde 25 altında “*tarafardan birinin sözleşme ihlâli, diğer tarafı, sözleşme uyarınca beklemekte haklı olduğu şeyden önemli ölçüde yoksun bırakacak bir olumsuzluğa sebep oluyorsa, esaslıdır*” şeklinde ifade edilmiştir. Bir durumun esaslı ihlal

teşkil edebilmesi için sözleşmenin ihlalinin doğuracağı sonucun ihlal eden tarafça öngörülememiş veya aynı koşullardaki makul bir kişi tarafından da öngörülemeyecek olması gerekmektedir. Bu doğrultuda esaslı ihlalden bahsedebilmek için bir yükümlülüğün ihlal edilmiş olması, bu ihlalin olumsuz bir sonuca yol açması, bu olumsuzluğun da karşı tarafı sözleşmeden beklemekte haklı olduğu faydadan önemli ölçüde yoksun bırakması ve alıcının uğrayacağı bu zararın da makul bir satıcı tarafından öngörülebilir olması gerekmektedir. Esaslı ihlalin varlığını tayin etmede kullanılan üç ana kriter olduğu söylenebilir: (i) sözleşmeye aykırılığın ağırlığı; (ii) sözleşmeye aykırılığın giderilmesi imkânı ve (iii) sözleşmeye aykırı malın başka türlü değerlendirilme olanağının bulunup bulunmadığı. Ağır ihlal ölçüsünün ne olduğu hususu her somut olayın özelliklerine göre yapılacak değerlendirme sonucu belirlenecek olmakla beraber hiç ifa etmeme, eksik ifa veya ayıplı ifa etme gibi haller, durumun özelliklerine göre; ihlalin esaslı olması sonucunu doğurabilmektedir.

Sözleşmenin ihlalinin esaslı ihlal olup olmadığı, alıcının bu ihlal dolayısıyla öne sürebileceği hakların belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Satıcı açısından daha ağır sonuçlar doğurabilecek olan seçimlik hakların kullanımı için esaslı ihlal şartı getirilerek taraflar arasındaki denge korunmak istenmiştir. Bu doğrultuda, yukarıda belirtildiği üzere alıcıya tanınan haklardan sözleşmeden dönme ve ayıpsız benzeriyle değişim talep etme hakları, ancak ayıplı ifanın sözleşmenin esaslı ihlaline sebep olması durumunda kullanılabilir.

Görüldüğü üzere CISG altında alıcının seçimlik haklarının kullanılabilmesi, satıcı tarafından sözleşmenin ihlaline (*breach of contract*) ve bu ihlalin ağırlığına bağlıdır. Bu noktada Türk hukuku altında satıcının ayıptan sorumluluğunda temel alınan kriterlere değinmekte fayda vardır. Nitekim Kıta Avrupası ülkelerinde benimsendiği üzere Türk hukukunda alıcının haklarını kullanabilmesi, TBK altında CISG'den farklı olarak sözleşmenin ihlali değil satıcının kusuru kriterine göre yapılacak değerlendirmeye bağlıdır. Bir diğer deyimle CISG altında satıcı kusursuz olsa da, yalnızca sözleşmeyi ihlal etmesi sonucunda alıcının seçimlik

haklarını kullanma imkânı doğmaktadır. Dolayısıyla CISG kapsamında, Kıta Avrupası'ndan ziyade Anglo Sakson hukukunda kabul edilen kusursuz sorumluluk prensibinin esas alındığından ve kusur kavramının özellikle kapsam dışı bırakıldığından bahsedilebilir.

Esaslı ihlal kavramının önem arz ettiği diğer bir nokta CISG Madde 47'de belirtilen alıcının takdirine bırakılmış satıcıya ek süre tanıma yetkisinin kullanımına ilişkindir. Sözleşmenin esaslı ihlali durumunda alıcı, satıcıya herhangi bir ek süre vermeksizin tüm seçimlik haklarını kullanabilecektir. Buna karşılık, ihlalin esaslı nitelikte olmadığı durumlarda, alıcının satıcıya esaslı ihlal şartının aranmadığı seçimlik haklarından birini yöneltirken bu talebinin yerine getirilmesi için Madde 47 uyarınca bir ek süre tanınması, alıcının kendi lehine olacaktır. Zira bu sürenin geçmesi ile esaslı ihlal doğacak ve alıcı bu sürenin geçmesini takiben istediği seçimlik hakkını derhal kullanabilecektir.

IX. Alıcının Ayıplı İfadan Doğan Seçimlik Hakları

Alıcının seçimlik haklarının kullanmasında alıcı ve satıcı arasındaki eşitliğin sağlanabilmesi için birtakım sınırlamaların mevcut olduğu yukarıda belirtilmişti. Bu doğrultuda CISG altında yer alan her bir seçimlik hak için öngörülen sınırlamalar ve koşullar aşağıdaki gibi izah edilebilir:

A. Aynen İfa

Aynen ifanın talep edilebilmesi satıcının sözleşme konusu malı hiç teslim etmemesi halinde söz konusu olabilir. Böyle bir talepte bulunabilmek için alıcı, aynı zamanda başka bir hukuki çare arayışıyla aynen ifa ile uyumsuz hareketlerde bulunmamalıdır. Bu doğrultuda CISG altında tanınan diğer haklardan birine başvurulması halinde, aynen ifa talep etmek mümkün olmayacaktır. Örneğin, ikame mal alımı yapan bir alıcının aynen ifa talep etmesinde bir hukuki yarar bulunmayacağından bu talebi mahkeme önünde haklı görülmecektir.

B. Ayıpsız Benzeriyle Değişim

İkame mal talebi, CISG'nin uluslararası niteliği de göz önüne alındığında malın iadesini ve ayıpsız yeni bir malın gönderilmesini gerektirdiği için satıcıyı ciddi yük altına sokacak bir taleptir. Bu sebepten bu hakkın kullanılması sıkı şartlara bağlanmış olup, ileri sürülebilmesi için CISG uyarınca sözleşmeye aykırı olarak ifa edilmiş malların ayıplı olması ve bu durumun sözleşmenin esaslı ihlalini teşkil etmesi gerekmektedir. Buna ek olarak alıcı, ifayı takiben *“sözleşmeye aykırılık saptadığı veya saptaması gerektiği tarihten itibaren makul süre içerisinde”* sözleşmeye aykırılığın niteliğini de belirterek CISG Madde 39 uyarınca satıcıya ayıp ihbarında bulunmak kulfeti altındadır. Ayıp ihbarının yapılmış olmasının yanı sıra, ikame mal talebinin de bu ayıp bildiriyle birlikte veya bunu takiben makul bir süre içerisinde satıcıya iletilmiş olması gerekmektedir. Bu şartların kümülatif olarak sağlanması koşuluyla, ayıplı malların ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi talep edilebilir.

Belirtmek gerekir ki ayıpsız ikame malın gönderilmesi karşılığında alıcı, elinde bulunan ayıplı malı satıcıya iade etmek yükümü altındadır ve eğer alıcının herhangi bir sebeple malı iade etme imkânı ortadan kalkmış ise; alıcı bu durumda ayıpsız benzeri ile değişim talebinde bulunamayacaktır. Diğer yandan ikame mal temininin büyük zorluklar yahut fahiş derecede masraflar doğuracak olması gibi sebeplerle satıcı için aşırı ifa güçlüğü yaratması halinde de bu seçimlik hakkın kullanılması mümkün olmayacak, bunun yerine diğer seçimlik haklardan birinin kullanılması icap edecektir.

C. Ücretsiz Onarım

Ücretsiz onarım talep edilebilmesi için malların ayıplı olması ve yine 39. Madde uyarınca makul süre içerisinde yapılacak ayıp bildiri gerekliliğinin yanı sıra tüm koşullar göz önüne alındığında onarım talebinin borçluyu makul olmayacak ölçüde bir zorluğa sokmuyor olması gerekmektedir. Örneğin onarım talebi, borçlunun neredeyse sözleşme bedelini aşan miktarda

harcama yapmasını gerektiriyorsa, hâkim onarım hakkı yerine başka bir hakkın kullanılmasına karar verebilir. Bu talep, istisnai haller dışında sözleşme konusu ayıplı malların bir yerden bir yere naklini gerektirmediği için bu hakkın ileri sürülebilmesi, sözleşme ihlalinin esaslı olması şartına bağlanmamıştır.

Diğer seçimlik haklarda olduğu gibi onarım talebinde bulunmak için de alıcının bu talebiyle bağdaşmayan başka herhangi bir hukuki çareye başvurmamış olması gerekmektedir. Onarım talebini takiben satıcının makul süre içerisinde söz konusu tamirâtı yapması ve ayıbı gidermesi gerekmektedir. Satıcının bu sürede onarımı gerçekleştirmemesi durumunda alıcı, diğer seçimlik haklarını da kullanmakta serbest olacaktır. Zira ihlalin esaslı ihlal teşkil etmesi durumunda zaten alıcı tüm seçimlik haklarını kullanabilecektir. Esaslı ihlale varmayan hallerde ise onarım talebi ileri sürülürken alıcı, CISG Madde 47 altında ayıbın giderilmesi için bir ek süre vermiş ise onarımın makul süre içerisinde yerine getirilmemesi de esaslı ihlal teşkil edecek ve alıcı sözleşmeden dönme veya ayıpsız benzeri ile değişim haklarını da ileri sürebilecektir.

D. Sözleşmeden Dönme

CISG altında düzenlenen en ağır hukuki çare, sözleşmeden dönmedir. Sözleşmeden dönme, bu ağırlığı ile doğru orantılı olarak diğer haklara kıyasla daha sıkı şartlara bağlanmıştır. Zira sözleşmenin mümkün olduğunca ayakta tutulması esastır ve uygulamada sözleşmeden dönme çoğu zaman son çare olarak görülür. Sözleşmeden dönme hakkını veren haller, iki ana başlık altında düzenlenmiştir: (i) ayıplı ifanın sözleşmenin esaslı ihlali teşkil ettiği durumlar ve (ii) malların teslim edilmemesi durumunda satıcının kendisine alıcı tarafından Madde 47 uyarınca verilecek ek süre içerisinde de yükümlülüklerini ifa etmediği veya ifa etmeyeceğini beyan ettiği haller. Bu durumlarda alıcı tek taraflı irade beyanı ile sözleşmeden döndüğünü satıcıya iletterek sözleşmeyi sona erdirme hakkına sahiptir.

Malların teslim edilmiş olması halinde ise sözleşmeden dönme hakkını kullanabilmek için alıcıya dönme beyanını “makul sürede” satıcıya bildirmek yükümlülüğü getirilmiştir. Bu kapsamda geç teslimde alıcı, teslimin yapıldığını öğrendiği andan itibaren makul bir süre içinde sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etmelidir. Ayıplı ifa da dâhil olmak üzere geç teslim dışındaki sözleşmeye aykırılık hallerinde ise: (i) bu aykırılığın bilindiği veya bilinmesinin gerektiği andan; (ii) alıcı tarafından Madde 47 uyarınca verilecek ek süre içerisinde de satıcının yükümlülüklerini ifa etmediği veya ifa etmeyeceğini beyan ettiği andan; veya (iii) satıcı tarafından Madde 48 uyarınca belirlenmiş sürenin tamamlanmasından veya alıcının ifayı kabul etmeyeceğini açıklamasından itibaren makul süre içerisinde dönme beyanının yapılması gerekmektedir.

Yukarıda da açıklandığı üzere sözleşmenin herhangi bir şekilde ihlali doğrudan esaslı ihlale sebebiyet vermeyecek, her somut olay bazında ihlalin esaslı olup olmadığı ayrıca incelenecektir. Esaslı ihlalin mevcut olduğu her durumda başka hiçbir şart aranmaksızın sözleşmeden dönülebileceği yönünde bir yorum yapılması da yerinde değildir. İhlal esaslı olsa da sözleşmeye aykırılığın ağırlığı; sözleşmeye aykırılığın giderilmesi imkânının olup, olmadığı ve sözleşmeye aykırı malın başka türlü değerlendirilme olanağının bulunup bulunmadığına göre yapılacak inceleme sonucu, alıcının söz konusu esaslı ihlal sebebiyle sözleşmeden dönme hakkı olup olmadığına karar verilecektir.

Sözleşmeden dönme hakkının kullanılması satıcıya yapılacak bir bildirim yoluyla gerçekleşecek olup bu beyan, satıcıya makul bir süre içerisinde ulaştırılmalıdır. Bu makul sürenin başlangıcının ne olacağı CISG Madde 49 altında çeşitli ihtimallere göre düzenlenmiştir. Makul süre, malların geç teslim edilmiş olması durumunda ifanın yapılmasından itibaren işlemeye başlayacaktır. Geç teslim dışındaki diğer ihlallerde ise ihlalin öğrenildiği veya öğrenilmesi gerektiği veya taraflarca belirlenen herhangi bir ek ifa süresi içerisinde de ifanın gerçekleştirilmemesi veya gerçekleştirilmeyeceğinin beyan edilmesinden

itibaren makul bir süre içerisinde sözleşmeden dönme beyanında bulunulmalıdır. Beyanın yapılması herhangi bir şekilde tabii olmayıp alıcının sözleşmeden dönme iradesini, şüpheye yer bırakmayacak şekilde satıcıya bildiren her türlü şekilde bu beyan yapılabilecektir.

Sözleşmeden dönme beyanının satıcıya ulaşmasıyla sözleşmenin uyuşmazlık çözümü ve sona erme sonrasındaki taraf hak ve borçları haricindeki hükümleri geçmişe etkili olarak 81. Madde uyarınca ortadan kalkacaktır. Bu doğrultuda ifa edilmiş olan edimlerin taraflarca iadesi gerekliliği doğmaktadır. İade yükümlülüğü kapsamına Madde 84/2 uyarınca ifa edilmiş olan bu edimlerden elde edilmiş olan yararlar da girmektedir. Bir diğer deyimle sözleşmeden dönme neticesinde alıcının kendisine teslim edilmiş olan malı, bundan elde ettiği yararlar ile birlikte (örneğin, var ise, üretimden kazandığı meblağ) satıcıya iade etmesi, satıcının da alıcıdan aldığı paranın tamamını iade etmesi söz konusu olur.

E. Bedelde İndirim

Bedelde indirim hakkı kapsamında yapılacak indirim, malların ayıbı oranında sözleşme bedeli üzerinden yapılacak bir indirimi ifade etmektedir. Bu indirim oranı “*fiilen teslim edilen malların teslim anındaki değeri ile sözleşmeye uygun malların aynı andaki değeri arasındaki farka*” göre hesaplanmaktadır. Taraflar, sanki başlangıçtan beri ayıplı malı sözleşme konusu yapmışlar gibi sözleşme bedelini buna göre düzeltmektedirler. Bu talepte bulunabilmek için sözleşme bedelinin ödenip ödenmediği hususu önem arz etmemektedir. Sözleşme bedeli ödenmiş olsa dahi alıcı, indirim oranındaki miktarın tarafına iadesini faiziyle birlikte talep edebilecektir. Aynı doğrultuda bedelde indirim talebinde bulunabilmek için sözleşmenin esaslı şekilde ihlal edilmiş olması şartı aranmamaktadır. Ancak satıcının yükümlülüklerinin ifasındaki bütün eksikliklerini gidermesi veya alıcının, satıcının bu maddelere uygun olarak yaptığı ifayı reddetmesi halinde, alıcı sözleşme bedelinin indirilmesini talep edemez.

Diğer tüm seçimlik haklarda olduğu gibi 39. Madde kapsamında da alıcının malı teslim aldıktan sonra mümkün olan en kısa süre içerisinde ayıp bildiriminde bulunması yükümlülüğü söz konusudur. Ancak bedelde indirim hakkının diğer tüm seçimlik haklara nazaran daha hafif bir yaptırım olmasından dolayı süre kısıtlaması CISG Madde 44 atında daha esnek tutulmuştur. Bu doğrultuda, alıcı ayıp bildirimini yapmadıysa ancak bunun için makul bir özrü varsa bedelde indirim talep edebilmesi mümkündür. Ancak bu alıcıya getirilmiş takdirde bir bahane olmayıp hastalık, hukuki durumdan haberdar olmama gibi durumlarda kullanılabilir son bir imkândır. Diğer haklara kıyasla daha esnek düzenlenmiş olmanın bir yansıması da ayıp bildirimini takiben makul süre içerisinde seçimlik hak talebinin satıcıya bildirilmesi yükümlülüğünün bedelde indirim hakkı için söz konusu olmamasında görülebilmektedir. Bu konudaki tek sınırlama, sözleşmeye uygulanacak ulusal hukuk altında öngörülmüş olan zamanaşımı süreleridir.

Bedelde indirim hakkıyla ilgili bir diğer tartışma konusu, ayıbın ciddiyetine bağlı olarak ve onarım, sözleşmeden dönme gibi diğer seçimlik haklardan yararlanma olanağının ortadan kalktığı durumlarda bedelin tamamının indirilmesi imkânının var olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. Bu yönde CISG altında açık bir düzenleme yer almasa da hem öğretideki hâkim görüşe, göre hem de mahkemelerce verilmiş çeşitli kararlarda bedelin sıfıra indirilmesi uygulaması kabul görmektedir.

X. Alıcının Tazminat Talep Etme Hakları

Tazminat talep etme hakkı, alıcıya tanınmış olan seçimlik haklardan bağımsız bir hak teşkil etmektedir. CISG uyarınca alıcının sahip olduğu seçimlik haklarından yararlanması, tazminat talep etme hakkını kaybetmesine yol açmamaktadır. Diğer bir deyişle; CISG altında kendisine tanınmış olan ve yukarıda detaylı olarak anlatılmış olan seçimlik haklardan birini kullanan alıcı, buna ek olarak sözleşme ihlali dolayısıyla uğradığı zararın tazminini de ayrıca talep

edebilecektir. Herhangi bir tazminat talebinde bulunabilmek için 77. Madde altında alıcıya kâr kaybı da dâhil olmak üzere her türlü zararın azaltılması için makul olan tüm önlemleri alma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu kapsamda alıcı tarafından gerekli önlemlerin alınmaması halinde satıcı, önlem alınsa idi zararın azalacağı ölçüde tazminat bedelinden indirim yapılmasını isteyebilecektir. CISG uyarınca tazminat kalemleri üç ana başlık altında incelenmektedir:

A. Sözleşmenin ihlal edilmesinden doğan zararın tazmini

Sözleşmenin ihlal edilmesinden doğan zararın tazmini için ödenecek olan tazminat, 74. Madde uyarınca diğer tarafın bu ihlâlden dolayı uğradığı zararın toplamına eşittir. Tazminat kapsamında yapılan depo masrafları, ikame mal bedeli, gecikmeden doğan zarar, tamir için yapılan masraflar gibi zarar kalemlerine ek olarak mahrum kalınan kâr da talep edilebilir. Ancak istenebilecek toplam tazminat miktarı, sözleşmeyi ihlal eden tarafın ihlalinin sonucu olarak öngördüğü veya öngörmesi gereken zarar miktarı toplamını geçemez. Ayrıca belirtmek gerekir ki; sözleşme bedelinde indirim talep edilmesi durumunda alıcının zararı azalıyor veya ortadan kalkıyorsa alıcının talep edebileceği tazminat miktarı da aynı oranda azalacak veya ortadan kalkacaktır.

B. Sözleşme bedeli ile ayıplı ifa yüzünden alınan ikame mal bedeli arasındaki farkın tazmini

75. Madde altında düzenlenen tazminat alıcının sözleşmeden dönülmesi halinde ikame mal alımı yapması veya satıcının malları yeniden satması durumunda satıcıdan talep edebileceği tazminat kalemlerine ilişkindir. Bu kapsamda bir talepte bulunabilmek için ikame mal alımının sözleşmeden dönmeyi takiben makul bir süre içerisinde yapılmış olması gerekmektedir. Talep edilecek tazminat miktarı sözleşmede kararlaştırılan fiyat ile ikame

işlem fiyatı arasındaki fark ile sınırlıdır. Bu madde altında talep edilebilecek zarar, 74. Madde altında düzenlenen tazminata ek olarak da talep edilebilir.

C. Sözleşme bedeli ile dönme anında malların cari fiyatı arasındaki farkın tazmini

Satım konusu malların bir cari fiyata sahip olması halinde sözleşmeden dönerek tazminat talep eden taraf “sözleşmede kararlaştırılan fiyat ile sözleşmenin ortadan kaldırıldığı andaki cari fiyat arasındaki farkı” talep edebilir. Cari fiyat, malların teslim edilmesi gereken yerde geçerli olan fiyat olarak yorumlanmaktadır. Teslim yerinde ilgili malların bir cari fiyatının olmaması durumunda makul ikame yeri olarak kabul edilebilecek bir yerdeki cari fiyat baz alınır. Sözleşmenin malların tesliminden sonra ortadan kaldırılması durumunda tazminat miktarı “ortadan kaldırma anındaki cari fiyat yerine devralma anındaki cari fiyat” üzerinden hesaplanır. Böyle bir talepte bulunmak için 75. Madde kapsamında bir ikame mal alımı veya satışı yapmamış olmak gerekmektedir. Bu madde kapsamındaki tazminat da yine 74. Madde kapsamında istenebilecek olan tazminata ek olarak talep edilebilir.

XI. Sonuç

Bu makalede BM çatısı altında imzalanmış ve uluslararası platformda satım sözleşmelerine uygulanacak olan hukukun yeknesaklaştırılmasına önemli katkıda bulunmuş olan CISG altındaki düzenlemeler ele alınmıştır. Esas olarak bir yabancılik unsuru içeren bir satım sözleşmesi altında satıcının sözleşmeye aykırı şekilde hiç veya gereği gibi ifade bulunmaması halinde alıcıya tanınmış olan haklar incelenmekle birlikte konunun daha iyi açıklanabilmesi adına çeşitli yerlerde CISG ile karşılaştırmalı olarak TBK ve TTK hükümlerinden de yararlanılmıştır. Bu doğrultuda uluslararası satım sözleşmelerine kural olarak CISG uygulanmakla beraber, antlaşma altında düzenlenmeyen hususlarda, TBK ve ticari satımlarda TTK hükümleri de uygulama alanı bulmaktadır. Ayrıntılı olarak incelenen alıcının haklarına

ve buna ilişkin külfetlerine ek olarak makale içinde değinildiği üzere CISG ve TBK altındaki satım sözleşmelerine ilişkin hükümler büyük ölçüde benzerlik gösterse de belirli noktalarda aralarında önemli farklılıklar bulunmakta olup ilgili yerlerde bu farklar da irdelenmiştir.

CISG altında alıcının ayıplı ifadan doğan hakları, seçimlik haklar ve tazminat hakları olarak iki ana başlık altında toplanabilir. Alıcının ayıplı ifadan doğan seçimlik hakları; aynen ifa talep etme, ayıpsız benzeri ile değişim talep etme, ücretsiz onarım talep etme, bedelde indirim talep etme ve sözleşmeden dönme haklarından oluşmaktadır. Alıcı, prensip olarak bu haklardan istediğini seçebilmekteyse de CISG alıcı ve satıcı arasındaki menfaat dengesinin sağlanabilmesi adına birtakım sınırlamalar öngörmüştür. Tüm haklar için getirilmiş olan genel sınırlama, taleple bağdaşmayan başka herhangi bir hukuki çareye başvurulmamış olmakla birlikte seçimlik hakların mahiyetine göre o seçimlik hakka özel olarak getirilen birtakım sınırlar da mevcuttur. Tazminat talep etme hakkı ise, seçimlik hakların yanında kullanılabilir bağımsız ve ek bir hak niteliğindedir.

Yukarıda özetlenen hakların kullanılabilmesi için CISG altında alıcıya satım konusu malları teslim almasını takiben muayene ve ihbar külfeti getirilmiştir. Bu külfetlerini zamanında ve usulüne uygun olarak yerine getirmeyen alıcı, maldaki ayıba dayanarak CISG altındaki haklarını kullanma imkânından mahrum kalacaktır. Bu düzenleme de satıcı ile alıcı arasındaki dengenin korunmasına yönelik olup aynı amaçla bu külfetlerin her halükarda iki yıl içerisinde yerine getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Diğer bir deyişle ayıbın iki yıl geçtikten sonra ortaya çıkması durumunda, alıcı ihbar süresi sona erdiği için bundan doğan haklarını da kullanamayacaktır. Her ne kadar bu prensip TBK kapsamında da benzer şekilde düzenlenmiş olsa da, TBK'nın öngördüğü iki yıllık süre, makalede detaylı olarak açıklandığı üzere, CISG kapsamına alınmayan zamanaşımı ile ilgilidir.

Sonuç olarak Türk hukuku altındaki mevzuat ile benzerlik ve farklılıklarıyla CISG, şüphesiz ticari hayatta büyük bir öneme sahiptir. Günümüzde ülkemizde CISG, henüz antlaşmayı kabul eden diğer ülkelerde, örneğin Avrupa Birliği ülkeleri, olduğu kadar oturmamış olmakla birlikte zaman içinde konunun öğretilde daha detaylı olarak incelenmesi ve uygulamada mahkemelerce CISG hükümlerine göre çözülen uyuşmazlık örneklerinin artmasıyla Türk hukukunda bu antlaşmanın öneminin artacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

KAYNAKÇA

- Aral, F./Ayrancı H. “Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri”, 9. Baskı, Ankara, 2012
- Atamer, Y. “Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları”, 1. Baskı, İstanbul, 2005.
- Öz, T. “Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu’nun İlgili Hükümleri’nin Kısa Karşılaştırması”, İstanbul, 2016
- Şahiniz, S. “Tacirler Arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan (Ayıplı Mal Tesliminden) Sorumluluğu”, 1. Baskı, Ankara, 2008
- Tekinay, S./Akman, S./Burcuoğlu, H./Altop, A. “Borçlar Hukuku”, 1. Cilt, 5. Baskı, İstanbul, 1985
- T.C. Yargıtay 15. Hukuk Dairesi’nin 27 Kasım 2007 tarihli 2007/7081 E. 2007/7570 K. sayılı kararı.